

Слободан Јовановић

ОПРЕМА ЧОНКИЋ

Поводом изложбе *Меморијал „Ненад Чонкић”*,
Арт Центар, Београд, 2–9. фебруар 2012.

Једно од „неписаних правила” историје уметности је да стваралаштво уметника постаје адекватно валоризовано тек након њихове смрти. Ако је уметник изненада преминуо, ствара се фама о „проклетом” или „бесмртном аутору” који није умањио значај свог опуса потоњим компромисима или радовима који су само проистекли из опуса који је настао током периода најзрелијег креативног процеса. Ова фама се експоненцијално повећава ако је реч о графичком дизајнеру, који често мора да се бори са наручиоцима, уредницима или уметницима чије радове обликује за штампу. Један од примера оваквог дизајнера је Ненад Чонкић (1948-1982). Иако је иза себе оставио више стотина изведених пројеката, Чонкић је био на почетку каријере када је трагично преминуо у тридесет и трећој години живота.

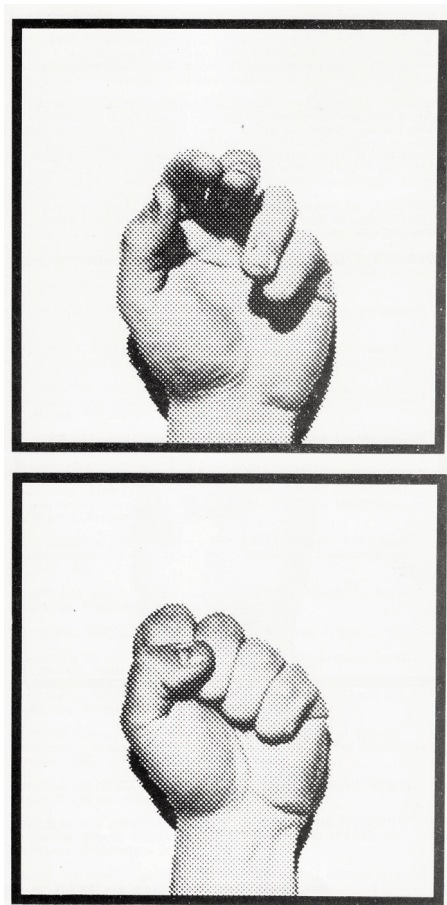
Три деценије касније, у Арт центру у ул. Краља Петра, у згради Јеврејске општине, у периоду од 2. до 9. фебруара 2012. године, одржана је меморијална изложба посвећена Ненаду Чонкићу. Изложбу су конципирали архитекта Душан Станисављевић, аутор репрезентативне монографије *Design Čonkić* (објављена 2007. године), затим Ненадов брат Дарко Чонкић, такође графички дизајнер, као и Душан Миловановић и Светлана Исаковић, кустоси прве меморијалне ретроспективне изложбе посвећене стваралаштву Ненада Чонкића, одржане у Музеју примењене уметности 1983. године. Арт центар и НВО „Per Aspera” ових

дана покрећу и награду за младе дизајнере „Ненад Чонкић”, у намери да се створи релевантна награда за графички дизајн, које тренутно немамо. Резултати конкурса ће бити познати крајем марта, а изложба награђених радова 1. априла, на дан рођења Ненада Чонкића. План је да се сваке године одржи изложба награђених радова.

Прва самостална изложба Ненада Чонкића, организована у Малој галерији СКЦ-а 1974. године, названа је по поступку којим је уметник именовано све пројекте које је радио – *Ойрема Чонкић*. Назив изложбе је двосмислен, и односи се како на изведене радове Ненада Чонкића, тако и на његов начин графичког обликовања, тј. „опремања”. Чонкић је био један од првих дизајнера код нас који је на визуелно-графички модернистички начин радио „тотал дизајн” новина, часописа и разних пројеката графичке идентификације. Ово му је било омогућено прво у студентским новинама (*Студени*, *Страдија*), а касније и у часописима и књигама које је дизајнирао и пројектима за Радио Телевизију Београд. Међу његове најбоље радове свакако спадају насловне стране часописа *Књижевна реч* и *Видици*. Битан део Чонкићевог стваралаштва представља дизајн књига, часописа и едиција књига, од којих су неке (едиција „Почетница” издавачке куће „Sic” из Београда) наставиле дуг живот после његове смрти. На сличан начин и чувена „тачкаста” шпица Дневника РТ Београд је наставила да се емитује све до 1992. године.

Чонкићев студио r&d (у којем су били и Рајка Миловић и Зоран Бранковић) направио је 1977. године визуелну идентификацију Светског банкарског скупа, који је требало да буде одржан у Београду. Из овог пројекта током следеће године настаје визуелна идентификација информативног програма РТ Београд, као и чувена шпица за ТВ Дневник. Цео пројекат је пратио и *Приручник визуелних стандарда*, урађен у два дела, „Основи система визуелне идентификације” и „Примена визуелних стандарда”. У овим списима детаљно је документован целокупан процес настанка и примене визуелне идентификације РТ Београд, чиме овај пројекат постаје најкомплетнији посао у области графичког дизајна у тадашњој Југославији.

Основа пројекта Светског банкарског скупа, као и визуелне идентификације РТ Београд чини графички приказ Земљиног глобуса. У хронолошки првом пројекту, Ненад Чонкић је тачкама означио континенте, где су сиромашне, тј. земље „трећег света”, означене пуним (црним) тачкама, док су богате, тј. земље

Са изложбе Меморијал „Ненад Чонкић”

„развијеног света”, означене шупљим (безбојним) тачкама. У хронолошки другом пројекту, све тачке су беле – Чонкић је конципао приказ Земље као планете у којој свака тачка представља једну информацију, да би се анимацијом све тачке спојиле у графички глобус и формирале скуп информација, тј. „Вести” или „Дневник”. У овим радовима видљива је Чонкићева позиција „мислећег” уметника, који у сваком пројекту који ради оставља идеолошке смернице своје поетике. Тако је у идентификацији банкарског скупа одлучио да споји „богати” и „сиромашан” свет у економски јединствену глобалну целину, а у идентификацији Ин-

формативног програма РТ Београд, ову идеју даље развија у демократизацију и покретљивост свих информација које се емитују на телевизији.

Током 1980. године, Чонкићево стваралаштво на више поља – визуелна и графичка идентификација, опрема књига, плакати и тотал дизајн часописа, добијају валоризацију која је јединствена у то време у Србији. Добија Годишњу награду УЛУПУДС-а, Награду XXI Октобарског салона у Београду (за графичко решење стрипа *Marx za ročetnike*, едиције „Почетница”), као и Диплому „Добар дизајн” на изложби *Дизајн у Србији*. У оквиру студија r&d представља „Визуелни идентитет ТВ Дневника” на изложбама у Музеју примењене уметности и на Факултету драмских уметности. Његова поетика, у складу са левичарским опредељењем ангажованог аутора, доживљава врхунац у радовима који имају јасно дефинисану ангажовану поруку.

Плакат за изложбу *Дизајн је свуда око нас* из 1981. године, део је визуелног идентитета који је нешто раније осмислио Ненад Чонкић за манифестацију УЛУПУДС-а *Дизајн у свету*. Однос текста „Дизајн је свуда око нас” и плохе плаката је формиран као визуелна комбинација текстуалног, колористичног (оквир је црвен), и пластичног формата плаката. Појам дизајна на плакату је издвојен положајем и величином слова, а Чонкићево схватање графичког дизајна као средства да се нагласе идеје појединог пројекта овде доживљава кулминацију. Стандард „опреме Чонкић” је успостављен почетком његове каријере, а уметник га само надограђује временом. Зато је лако рећи којим путем би се кретала поетика Ненада Чонкића да је остао међу живима – ка даљој професионализацији и увођењу нових елемената у појмовни речник визуелних комуникација.